

stvom i u gradovima. Dobrza je protestantizam stao značiti nešto narodno, u opreci spram katolicizma, tobože kao nešto manje patriotskoga. Budući da je Rudolf još od mladosti bio gorljiv protivnik protestantizma, nije ga bilo teško nagovoriti na razne odredbe protiv ugarskih pripadnika ove vjere; a taj je postupak došao do vrhunca, kad je kralj svojevoljno („motu proprio deque regiae suae potestatis plenitudine“) dodao ugarskim saborskim člancima od februara 1604. još i XXII., kojim je ne samo odbio sve molbe ugarskih protestanata, a potvrdio sve odredbe izdane u prilog katoličkoj crkvi od sv. Stjepana kralja, nego i odredio, da se oni, koji bi na saboru iznijeli vjerska pitanja, imadu kao pokretači nemira i novotarija kazniti. Nato plane u Ugarskoj i u Erdelju otvorena buna pod vodstvom protestantskoga plemića Stjepana Bocskaya, koга privrženici njegovi, inače članovi ugarskoga sabora, izaberu knezom Ugarske. Bocskay stupi umah u svezu s Turcima, pa tako se odsada imao dvor boriti na dvije strane. Podjedno pozove novoizabrani knez i Hrvate, da ga priznadu svojim vladarom, ali ga oni odbiše, pače hrvatski je sabor oduševljeno primio (u Zagrebu 5. jula 1604.) kraljev članak XXII. na znanje, zaključivši, da se iz Hrvatske imadu izbaciti svi krivovjerci (universi haeretici). Skrb oko toga pak povjerio je zagrebačkomu biskupu Šimunu Bratuliću. Zbog toga pode Bocskayev vojskovođa Grgur Németh prema Hrvatskoj, no ban Ivan Drašković i staleži odluče mu se na Dravi oprijeti; a kad se Németh okani napadaja na Hrvatsku, prešao je ban Dravu i kod Kőrmenda zajedno s kraljevskim četama razbije Bocskayevu vojsku. Međutim pokazivao je bolesni kralj Rudolf potpuni nehaј spram ove opasne bune. Stoga su došla braća njegova u Prag i prinude ga, da je vojničke i civilne poslove ugarske i hrvatske prepustio bratu nadvojvodi Matiji. Taj pak znajući, da se ne može uspješno oprijeti obadvjema dušmanima, i Bocskayu i Turcima, odmah se upusti s Bocskayem u pregovore i utanačiti u Beču mir (23. juna 1606.), kojim biše uređeni ugarski vjerski poslovi sve do 1848. Bečkim mirom bješe određeno, da plemstvo i građani u Ugarskoj samoj (infra ambitum regni Hungariae solum) mogu slobodno ispovijedati vjeru koju hoće, to jest obje konfesije postadoše ravnopravne, dok je članak XXII. od 1604. brisan. Nadalje je podijeljena općena amnestija i obećano, da će budući ugarski sabor birati palatina, s kojim će onda nadvojvoda Matija raspravljati i odlučivati o ugarskim poslovima; vrhovni blagajnik, dostojanstvenici i vojnički zapovjednici u Ugarskoj i Hrvatskoj smiju i mogu da budu